

گزارشی از پنجمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

مجید ضرغامی

پنجمین نمایشگاه بین المللی کتاب که با هدف ایجاد ارتباط بین ناشران کشورهای مختلف، ایجاد زمینه برای آشنایی محققان و اندیشمندان، دانشجویان و اساتید با آخرین دستاوردهای علمی دنیا و ایجاد انگیزه کتابخوانی در مردم در پانزدهم اردیبهشت ماه سال جاری در محل دائمی نمایشگاههای تهران دایر گشته بود در بیست و پنجم همان ماه به کار خود خاتمه داد. در مدت ۱۱ روز برگزاری نمایشگاه پنجم، حدود ۴۳۰ مؤسسه انتشاراتی داخلی و ۶۵ ناشر کتاب کودک و نوجوان بیش از ۱۷,۶۰۰ عنوان کتاب را به معرض نمایش گذاشتند. ۵۶۵ ناشر خارجی شرکت کننده از ۲۷ کشور جهان ۴۷,۰۰۰ عنوان کتاب و ۹۰۰ نشریه علمی را ارائه دادند. امسال قسمت مستقلی به نام نشریات دایر شده بود که با استقبال بی نظیر مطبوعات روبرو شد و به دلیل کمبود جا تنها ۶۷ مؤسسه مطبوعاتی شرکت کردند و حدود ۱۳۰ نشریه را در یک سالن به نمایش گذاشتند. در بخش خدمات نشر مؤسسات وارد کننده یا تولید کننده، مواد چاپی مربوط به کتاب از قبیل نوار و ماشین آلات حروف چینی و تولید کتاب، گالینگور، کاغذ، فیلم و... ارائه نمودند. ۶ سالن خاص امسال اختصاص به ۶ جمهوری مسلمان نشین آسیای مرکزی یعنی: ازبکستان، تاجیکستان، ترکمنستان، قزاقستان، قیرقیزستان و آذربایجان داشت که در آن برنامه های خاص فرهنگی آنها ارائه می شد.

از دیگر کشورهایی که برای اولین بار در نمایشگاه حضور داشتند می توان: مصر، اردن، تونس و مالزی را نام برد. در نمایشگاه امسال مکانی جهت سرگرمیهای فکری و فرهنگی کودکان با همکاری نهادهای تربیتی، پرورشی و آموزشی کشور برای کودکان در نظر گرفته شده بود.

نمایشگاه پنجم که در قسمت شرقی محل دائمی نمایشگاهها برگزار گشت در ۲۰ سالن تمرکز داشت و مساحتی در حدود ۳۰,۰۰۰ مترمربع را به خود اختصاص داده بود. در موقعیتی که ۴۳/۵٪ از مدارس ابتدایی، ۲۲/۸٪ از مدارس راهنمایی و ۱۵/۶٪ از مدارس متوسطه در ایران از نعمت استفاده از کتابخانه بی بهره اند وجود این چنین نمایشگاههایی در هر سطح باعث خشنودی است و بررسی هر ساله این نمایشگاهها باعث پیشرفت آنها در سالهای آینده است.

خوشبختانه حضرت آیت الله خامنه ای در دیداری که در ۱۷ اردیبهشت ماه به مدت ۶ ساعت از نمایشگاه انجام دادند ضمن ابراز خوشحالی از بهتر برگزار شدن نمایشگاه امسال نسبت به سالهای گذشته تأکید نمودند: «مردم ما با کتاب بیش از آنچه امروز انس دارند باید انس و الفت بگیرند. ترتیب دادن نمایشگاه کار بزرگ و پرازشی است.»

سازمانهای دولتی و کتابخانه‌هایی که طالب اطلاعات جامع و کاملی از این کتابها بودند می‌توانستند با نرم‌افزارهایی مانند LOTUS یا FOX و FOXPRO این اطلاعات را به دست آورند.

ناشران داخلی

از قسمتهای اصلی نمایشگاه پنجم سالنهای ۱۰ تا ۱۵ بود که اختصاص به ناشران داخلی داشت. این سالنها دارای بخشهای متنوعی بود. سالهای ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴ مختص ناشران کتاب و سالن ۱۳ مخصوص مطبوعات بود و در سالن ۱۵ تنها ناشران کتابهای کودکان و نوجوانان حضور داشتند. در غرفه کتاب کودک ۲۸ ناشر گرد آمده بودند. غرفه طوری طراحی شده بود تا عبور کودکان به راحتی صورت گیرد و هر کتابی را که می‌خواهند انتخاب کنند. این غرفه که در حدود ۹۲ متر بود و سعی بر جذب کودکان داشت، طراحی بود که در نمایشگاه پنجم اجرا گردیده بود. استقبال مدارس از این غرفه نشان‌دهنده جای خالی این بخش در نمایشگاه بین‌المللی بود. این غرفه که به منظور تسهیل در امر انتخاب کتاب مناسب برای کودکان و نوجوانان فراهم آمده بود، فرصت مناسبی را فراهم می‌ساخت تا کلیه اولیاء مدارس، والدین و همه کسانی که با ادبیات کودک و نوجوان سروکار دارند بتوانند با صرف حداقل وقت با ۴۰۰ عنوان کتاب آشنایی پیدا کرده و کتابهای مورد نظر خود را خریداری کنند. این بخش در جهت تسهیل انتخاب کتاب اقدام به چاپ فهرست کتب براساس گروه سنی همراه با نام ناشر و قیمت نموده بود که خصوصاً برای خرید مجموعه‌سازان کتابخانه‌های کودک طرح مناسبی بود. علاوه بر این بخش که بصورت تخصصی به نمایش و فروش کتاب کودک می‌پرداخت، دیگر ناشران نیز در کنار کتب خود، برای این گروه اقدام به فراهم آوردن کتاب کودک نموده بودند. از ویژگیهای سالن ناشران کتاب کودک و نوجوان، وجود سرگرمی در کنار کتاب بود. به عنوان مثال برگزاری نمایش عروسکی در غرفه «کانون هنری پاکان» را می‌توان نام برد. «کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان» نیز از مراکز باسابقه‌ای بود که در کنار دیگران فعالیت داشت. این مرکز مدعی است با ۳۰۰ عنوان کتاب که - عنوان آن تازه چاپ است - در نمایشگاه پنجم نسبت به سال گذشته ۸۰٪ رشد داشته است. مدیر غرفه کانون ضمن تأکید بر این مطلب که ناشرین به امکانات جنبی بیشتری نیازمندند، افزود: «ما امسال افزایش زیادی در تولید کتاب داشته‌ایم و با وجود اینکه تعداد کتابهای کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان اندک است، ولی سعی کرده‌ایم تیراژ را بالا ببریم و فکر می‌کنیم مردم راضی‌ترند. ما بچه‌ها را مشترک می‌کنیم و از طریق پست برایشان کتاب می‌فرستیم، و در حال حاضر ۹۰,۰۰۰ نفر در سراسر کشور مشترک کتابها و نشریات ما هستند».

این توجه مسؤولان به کتاب باعث امیدواری بیشتر کتابخوانان و دستداران کتاب و دانشجویان این مرز و بوم است. آمار و ارقامی که در این نوشته آمده عیناً مسؤولان پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب در اختیار نگارنده قرار داده‌اند که بدون هیچ تغییری درج شده است. استقبال هر ساله هم‌میهنان عزیز از نمایشگاه نشان‌دهنده پیشرفت روزافزون این نمایشگاه است. آمار و ارقام نشان‌دهنده این ادعاست.

نخستین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در روز ۱۴/۸/۱۳۶۶ به مدت ۱۰ روز با شرکت ۱۹۶ مؤسسه انتشاراتی از ۳۲۰ کشور در بخش ناشران داخلی ۲۱۵ ناشر با ۸,۰۰۰ عنوان کتاب تشکیل شد. این نمایشگاه ۵۰۰,۰۰۰ نفر بازدیدکننده داشت. دومین نمایشگاه بین‌المللی تهران در روز ۱۸/۲/۱۳۶۸ به مدت سیزده روز با حضور ۹۰۰ ناشر و عرضه ۳۸,۰۰۰ عنوان کتاب برگزار گردید. این نمایشگاه بالغ بر ۶۵۰,۰۰۰ نفر بازدیدکننده داشت. نمایشگاه سوم در روز ۱۸/۲/۱۳۶۹ به مدت یازده روز با شرکت ۳۴۱ ناشر داخلی و ۱۰,۰۰۰ عنوان و ۳۰۵ ناشر خارجی از ۲۸ کشور جهان با ۳۸,۰۰۰ عنوان کتاب تشکیل شد. بازدیدکنندگان این نمایشگاه در حدود ۷۰۰,۰۰۰ نفر بودند. چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در روز ۱۷/۲/۱۳۷۰ با حضور ۳۳۰ ناشر داخلی با ۱۲,۰۰۰ عنوان کتاب و ۶۰۰ ناشر خارجی با ۳۵,۰۰۰ عنوان کتاب و حضور ۳۲ مؤسسه مطبوعاتی ایران برگزار گردید. این نمایشگاه که به مدت ۱۰ روز برگزار شد بیش از ۷۵۰,۰۰۰ نفر بازدیدکننده داشت. باتوجه به مقایسه این آمار و ارقام با مشخصات نمایشگاه پنجم، متوجه ارائه بهتر این نمایشگاه نسبت به سالهای گذشته می‌شویم. از کارهای توسعه‌یافته نمایشگاه پنجم ارائه خدمات کامپیوتری و اطلاع‌رسانی در کل نمایشگاه بود. این خدمات که با مساعدت و همکاری شرکت ایزایران انجام گرفته بود، علاوه بر سیستم ثبت سفارش و خرید کتابهای خارجی، ۱۳ ایستگاه اطلاع‌رسانی در سالنهای مختلف نمایشگاه را دربرداشت. از خصوصیات این سیستم این بود که هر بازدیدکننده می‌توانست با استفاده از نام ناشر، نام توزیع‌کننده، عنوان، نام نویسنده و موضوع به کتاب مورد علاقه خود دسترسی پیدا کند. این طرح در استفاده بیشتر از وقت موجود بازدیدکنندگان بسیار مؤثر بود. زیرا، در سالهای پیش هر بازدیدکننده باید تمام سالن را بررسی می‌کرد تا کتاب مورد نظر خود را می‌یافت، اما با استفاده از سیستم نمایشگاه پنجم تمامی اطلاعات مورد نیاز بازدیدکنندگان به راحتی در دسترس آنها قرار می‌گرفت.

شرکت ایزایران علاوه بر سیستم اطلاع‌رسانی، اقدام به ارائه دیسکتهای حاوی اطلاعات کتابهای شرکت‌کننده در نمایشگاه برحسب موضوع آنها نموده بود. این دیسکتهای به صورت بانکهای اطلاعاتی پاسخگوی بسیاری از مراجعان بودند. خصوصاً نهادها و

اسلامی ایران، انقلابی فرهنگی و فکری است»، از ضعف بخش فرهنگی گله کرده و جویای راه‌حل شده است.

توجه ناشران خارجی به قسمت داخلی نیز در نمایشگاه امسال قابل توجه بود. از جمله ناشرانی که در این نمایشگاه برای شرکت کنندگان خارجی قابل توجه بود، می‌توان به انتشارات سروش اشاره کرد. انتشارات سروش - که در چهار نمایشگاه گذشته به عنوان بهترین ناشر داخل کشور از سوی مسؤلان نمایشگاه کتاب برگزیده شده بود - مدعی است با چند ناشر خارجی قرار کار مشترک منعقد کرده است. مسؤل این انتشارات به عنوان مثال به انتشارات «اسکور پیون» انگلیس اشاره می‌کند و می‌گوید: «حتی تألیف و چاپ کتابهایی را به عهده گرفته‌ایم و با همکاری انتشارات اسکور پیون و محققان خارجی چند جلد کتاب در مورد شهر اصفهان منتشر خواهیم کرد. این مجموعه کتابها در حقیقت دایرة‌المعارفی از اصفهان و حداقل در ۱۰۰۰ صفحه خواهد بود. همچنین با انتشارات «دارالمرائد» لبنان نیز قرار کار مشترک گذاشته‌ایم و در هند با شرکت انتشاراتی «اگری کول» قرارداد بسته‌ایم».

از دیگر ناشران داخلی که در این نمایشگاه حضور فعال داشت می‌توان به انتشارات کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی اشاره کرد. این کتابخانه که برای بار دوم در نمایشگاه شرکت می‌کرد با ارائه ۹۴ عنوان کتاب و همچنین اجرای برخی خدمات کامپیوتری و واحد میکروفیلم و عکس در نمایشگاه امسال جای ویژه‌ای داشت.

در میان سالن‌های داخلی حضور سازمان اسناد ملی ایران (آرشیو ملی ایران) نیز جلب توجه می‌کرد. این سازمان پاره‌ای از اسناد و گزارشهای مربوط به انقلاب مشروطیت را که به صورت کتاب درآورده بود به نمایش گذاشته بود. بخش مرمت و آسیب‌شناسی این

با وجود شرکت تعداد بیشتر ناشرین در نمایشگاه پنجم، به نظر می‌رسد ناشران باید از کتب با عناوین جدیدتری برخوردار باشند. بیشتر ناشران تأکید می‌کردند که این تمام کارهای آنها نیست. از جمله مسؤل غرفه انتشاراتی توس ضمن تأکید بر تأثیر نامطلوب اخذ دودرصد از فروش کل تیراژ از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، در مورد بحران بازار کتاب گفت: «این بحران به‌طور مستقیم بر قدرت خرید بازدیدکنندگان و خریداران کتاب تأثیر سوء گذارده و باعث می‌شود که ناشران نسبت به سالهای گذشته کتابهای کمتری را به فروش برسانند.» پیشنهاد قابل توجه وی به عنوان یک ناشر خواندنی است: «امیدوارم شهرداری تهران با در نظر گرفتن امکانات مناسب و خوبی که در اختیار دارد، تعداد کتابخانه‌های عمومی شهر را افزایش دهد. این امر هم کمک و مساعدتی به جامعه کتابخوان و علاقه‌مندان به کتاب است و هم به ارتقاء فرهنگ کتاب‌خوانی در میان مردم کمک می‌کند. همچنین باعث می‌شود که ناشران کتابهای نویسندگان و مؤلفان را با درصد اطمینان بیشتری چاپ و نشر کنند.»

اما در قسمت داخلی پای صحبت هرکدام از ناشران که می‌نشینیم گله و شکایت مشترکی دارند. آنها می‌گویند چرا بیشترین توجه دولت به مسائل و امور اقتصادی معطوف شده است و به سرمایه‌گذاری در بخش فرهنگی کمتر می‌پردازند. یکی از مهمترین مسائل مورد اشاره ناشران گرانی کاغذ و مواد اولیه صنعت چاپ و نشر بود. از جمله اشاراتی که در این زمینه می‌شد مربوط به روزنامه‌خبرنامه بود که در طول نمایشگاه به صورت مستمر به چاپ می‌رسید و مسایل نمایشگاه را دنبال می‌کرد. این روزنامه در قسمت یادداشت روز چهارشنبه ۱۶/۲/۷۱ ضمن تأکید بر این جمله وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در مراسم گشایش نمایشگاه پنجم که: «انقلاب

روزنامه، هفته‌نامه، ماهنامه و نشریات ادواری در این مجموعه شرکت داشت. از کارهای جالب این غرفه ارتباط خیری خطوط تلکس خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران به سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی با سراسر جهان و ارائه آنها به بازدیدکنندگان بود. خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، تنها سازمان خبرگزاری کشور در سالن مطبوعات بود.

ناشران خارجی

سالهای ۶، ۷، ۸ و ۹ پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، که در جنوب و جنوب غربی نمایشگاه واقع شده بود، اختصاص به ناشران خارجی و گسترده‌گی شرکت در این نمایشگاه، مسأله اصلی هر بازدیدکننده‌ای قیمت زیاد کتابهای مورد نیاز آنها بود. با وجود زیاد شدن ارزش جهت خرید کتاب که به ازای هر دلار ۳۰۰ ریال بود، بسیاری از دانشجویان و متقاضیان خرید، توانایی خرید لازم از این نمایشگاه را نداشتند. خیلی از کتابهای خریداری شده در این قسمت گرانتر از قیمت موجود همان کتاب — بدون هیچ تفاوتی — در بازار آزاد بود. برای مثال در زمینه کتابداری کتابهایی که مشاهده می‌شد حدوداً ۷۹ عنوان بیشتر نبود، که ۵۹ عنوان از این کتابها از سوی ناشری انگلیسی به نام HOWARTH عرضه شده بود و ۲۰ عنوان آن متعلق به ناشری هندی به نام U.V.C بود. در تمام این ۷۹ عنوان، قیمت کتابهای تخصصی و به‌دردبخور از ۲۵,۰۰۰ ریال کمتر نبود. و همین مسأله دانشجویان این رشته را با اشکال روبه‌رو می‌کرد. مسأله دیگر عدم اطمینان به وصول کتابها بود. اکثر بازدیدکنندگان از به‌موقع نرسیدن کتابهای درخواستی در گذشته گله داشتند و هنوز هم مطمئن نبودند که بالأخره به دستشان خواهد رسید یا باید دوباره انتخاب نمایند. خیلی از بازدیدکنندگان کتابهایی را پیدا کرده بودند که کامپیوترهای نمایشگاه اطلاعی از آنها نداشتند. مجموعه این عوامل سبب پایین آمدن سطح سفارش کتابهای ناشران خارجی شده بود. البته مسؤول کمیته ناشران خارجی اعلام کرد: «احتمالاً در ششمین نمایشگاه کتاب طرح فروش مستقیم برخی از ناشران خارجی به اجرا درخواهد آمد و این طرح هم اکنون در دست بررسی است». اگر این طرح به اجرا درآید وضع فروش کتابهای خارجی در نمایشگاه کتاب به کلی تغییر خواهد کرد. وی افزود: «در صورت تأمین اعتبار ارزی از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، متقاضیان می‌توانند از سال آینده کتابهای درخواستی خود را به صورت مستقیم خریداری کنند. اگر حداکثر چهار ماه قبل از برپایی نمایشگاه میزان اعتبار و سرمایه ارزی مشخص باشد، می‌توان با ناشران برای عرضه مستقیم کتاب به توافق رسید». فروش مستقیم کتابهای خارجی در سال آینده مسأله‌ای است که در نمایشگاه پنجم در مورد آن بحث‌های فراوان شد. البته اکثر ناشران شرکت‌کننده با این

غرفه روش مرمت اسناد و کتب آسیب‌دیده را به علاقه‌مندان آموزش می‌داد.

از دیگر دیدنیهای ناشران داخلی، مؤسسه خدمات فرهنگی علوم اسلامی را می‌توان نام برد که اقدام به انتقال آیات و ترجمه قرآن کریم بر روی صفحات دیسک کامپیوتر کرده بود.

نکته قابل توجه در این نمایشگاه حضور بساطها بود که بر روی پل درب شمالی اقدام به فروش کتاب با چند درصد تخفیف می‌کردند. با توجه به حضور گسترده ناشران استقبال بازدیدکنندگان از بساط این فروشندگان، این سؤال را مطرح می‌کرد که آیا جای کتابهایی در نمایشگاه خالی است؟ یا قیمت آنها آنقدر زیاد است که بازدیدکنندگان چنین مشتاقانه از بساطها خرید می‌کنند؟! گرانی قیمت برخی کتابها به حدی بود که حتی مشاور رئیس جمهور در امور بین‌الملل نیز بر آن تأکید کرده و طی بازدید خود گفت: «قیمت گران اکثر کتابها برای علاقه‌مندان کتاب یک مشکل جدی است».

در سالن شماره ۱۳، تعداد ۷۲ غرفه، بخش مطبوعات داخلی را تشکیل داده بودند. حضور گسترده مطبوعات و نشریات ادواری، که برای اولین بار در تاریخ نمایشگاه کتاب تهران، به این صورت درآمد، نشان دیگری از فعال‌تر شدن نمایشگاه پنجم بود. در این سالن که ۸۱ روزنامه، هفته‌نامه، ماهنامه و نشریه ادواری، مطبوعات خود را به معرض نمایش گذاشته بودند، بیشترین تعداد نشریات از مؤسسه مطبوعاتی واحد، اختصاص به کیهان داشت که با ۱۴ روزنامه، هفته‌نامه، ماهنامه و نشریه ادواری شرکت کرده بود. اطلاعات با ۷

خاطر مقابله به مثل با برخورد نامناسب آنها با ناشران ایرانی در فرانکفورت، حمایت کرد، افزود: «اقدام اتحادیه ناشران آلمانی در مورد ایران، عملی ضدفرهنگی است».

مسئول شرکت خدماتی و اطلاعاتی مک‌ایتایر از انگلیس در مورد افزایش قیمت‌ها گفت: «بدیهی است که من دلم می‌خواست قیمت در همان حد ۱۵۰ ریال ثابت می‌ماند، اما قیمت سابق به طور مصنوعی خیلی پایین بود».

نماینده بنگاه انتشاراتی «مارسل دکر» ضمن اظهار خشنودی از وجود سیستم‌های کامپیوتری اطلاع‌رسانی در نمایشگاه گفت: «استقبال فراوان از کتابهای عربی نمایشگاه مرا متعجب کرده است».

مدیر شرکت انتشاراتی «چپمن اندهال» از انگلستان ضمن بیان این نکته که کتاب برای مردم ایران خیلی مهم است گفت: «این نمایشگاه هر سال بیشتر به استانداردهای جهانی نزدیک می‌شود».

رئیس اتحادیه ناشران لبنان گفت: «جمهوری اسلامی ایران معجزات زیادی دارد که یکی از آنها برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب و ترویج کتب عربی و اسلامی است که این اقدام به نوبه خود باعث تحکیم رشته‌های محبت و پیوند بین مسلمانان می‌شود».

جمهوریهای مستقل آسیای میانه و قفقاز

یکی از نکات قابل توجه در پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، حضور ۶ کشور مسلمان‌نشین آسیای میانه و قفقاز برای اولین بار در این نمایشگاه بود. این جمهوریها که با این مصرع «یاد یار مهربان آید همی» خود را با مردم ایران آشنا کردند حدیثی از وصول مجدد، فرعی را به اصل برای ما بازگو کردند و از نظر فرهنگی، هنری، سیاسی و اعتقادی دلی از عزا درآوردند. این غرفه‌های ششگانه که از: آذربایجان، ازبکستان، تاجیکستان، ترکمنستان، قیرقیزستان و قزاقستان تشکیل شده بود، در محوطه‌ای خاص به گونه‌ای که از هر طرف جلب نظر کنند قرار گرفته بودند و مجموعه سالنهای شماره ۲۴ را به خود اختصاص داده بودند. این حضور برای کشورهای تازه استقلال یافته مجال بود تا به فرهنگ از دست رفته خود دست یابند و دیگر همزبان با شاعر معاصر تاجیک زمزمه نکنند که:

هر دم به روی من

گوید عدوی من

کاین شیوه دری تو چون دود می رود

باور نمی‌کنم

باور نمی‌کنم.

خوشبختانه مقامات جمهوری اسلامی ایران نیز در جهت برقراری این ارتباط بیشترین سعی را به کار بردند. از جمله راهنماییهای

طرح موافق بودند، اما عده‌ای هم با بیان دلایل خاصی با این طرح مخالف بودند. از جمله ناشرانی که در اجرای این طرح ابراز تردید کرده بود، نماینده بنگاه انتشاراتی «سیمون و شوستر» بود. وی گفت: «ما براساس روش ثبت سفارش خرید ۲۰۰۰ عنوان کتاب با خود آورده‌ایم و از هر عنوان یک جلد با خود داریم، اگر بنا باشد کتاب برای فروش مستقیم بیاوریم ناگزیر باید از تعداد عنوانهایی که عرضه می‌کنیم بکاهیم. گذشته از مسئله انبار کتاب و اینکه چند کتاب باید بیاوریم، کاهش عرضه کتاب به نفع مردم نیست».

نظردهی ناشران خارجی، در باره پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب نیز جالب بود:

«ترور نیلر» نمایشگاه تهران را با بسیاری از نمایشگاههای کتاب اروپا متفاوت می‌دانست. وی گفت: «در تهران مردم می‌توانند در نمایشگاه شرکت کنند در حالیکه در اروپا نمایشگاه فقط برای ناشران، تاجران و بازاریان کتاب تشکیل می‌شود».

مدیر بازاریابی نشر کمبریج ضمن اظهار رضایت از چگونگی بخش فیزیکی نمایشگاه پنجم گفت: «بزرگترین مشکل این است که زمان بسیار طولانی می‌خواهد که کتابها به ایران وارد شود و به دست خریداران برسد».

مدیر مؤسسه انتشاراتی فرهنگ عربی از کشور سوریه ضمن اظهار رضایت از امکانات این نمایشگاه خواستار تشکیل اتحادیه ناشران معالک اسلامی شد.

مدیر بازاریابی و فروش انتشارات «مک گروهل» از آمریکا ضمن اینکه از اقدام عدم اجازه شرکت ناشران آلمانی در نمایشگاه به

«ناین ماین بایف» دبیر اول اتحادیه نویسندگان قزاقستان درباره فرهنگ ایران گفت: «حافظ‌ها، فردوسی‌ها و خیام‌ها ایران را زنده کرده‌اند». «دیوان قلی اف خداوردی» وزیر مطبوعات و انتشارات ترکمنستان در روز ملی این جمهوری گفت: «ما مرزها را درنور دیده‌ایم و به دوستان خود پیوسته‌ایم».

تمام صحبتها و برخوردهای آنها حکایت از خوشحالی و ابراز تمایل بیشتر شرکت در این نمایشگاهها بود و خود آنها هم تأکید بر بهتر شرکت کردن در نمایشگاههای بین‌المللی کتاب تهران داشتند. هر چند آنها در نمایشگاه پنجم بیشتر حالت نمایش داشتند، تا اینکه چیزی برای عرضه علمی و عملی داشته باشند، اما همین پیوستن‌ها باعث خشنودی هر ایرانی است.

بخش خدمات نشر

برگزارکنندگان نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، امسال برای اولین بار دست به تجربه‌ی جالبی زدند که حضور آن در نمایشگاه کتاب خالی بود. در نمایشگاه پنجم علاوه بر غرفه‌های دیگر سالن ۵۹ اختصاص به مؤسسه‌ها و شرکتهای ایرانی و خارجی داشت که در زمینه صنعت نشر و چاپ فعالیت داشتند. این مؤسسات تمامی ماشین‌آلات، دستگاهها و خدماتی که در زمینه چاپ و نشر به کار می‌برند در این نمایشگاه، به نمایش گذاشتند. در غرفه ۵۹ نمایشگاه آخرین دستگاههای مجهز و مدرن چاپ، صحافی و حروفچینی به نمایش گذاشته شده بود. این امر باعث شد تا تمامی شرکتهای ایرانی که در زمینه‌های امور چاپی، نشر، لیتوگرافی، حروفچینی و صحافی فعالیت دارند با استفاده از نرم‌افزارهای مختلف و کاربرد کامپیوتر و انفورماتیک در این زمینه اقدام کرده، با صنعت رو به رشد جهان بیشتر آشنا شوند.

این حضور بی‌سابقه در قالب یک غرفه تخصصی، لزوم ایجاد تغییراتی در دستگاهها و ماشین‌آلات فرسوده چاپ و تکنیکهای قدیمی حروفچینی و صحافی این مرز و بوم را بیش از پیش برای ما گوشزد کرد. و تمامی کسانی را که از کیفیت پایین چاپ و نشر و مسائل مربوط به آن در صنعت چاپ ما نگران بودند از طرفی ناراحت و از طرفی خوشحال نمود. ناراحتی به دلیل این تفاوت و خوشحال به سبب اینکه همین حضورها باعث ورود گام به گام تکنولوژی جدید به عرضه چاپ و نشر و کلاً تولید اطلاعات در جامعه ما خواهد بود.

بخش سرگرمی کودکان:

این بخش زیر نظر کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، مرکز آفرینشهای هنری تشکیل گردیده بود. هدف از این بخش ایجاد فضای مناسب برای کودکان در نمایشگاه بود تا نمایشگاه یک حالت خشک و خشن برای کودکان بدنمال نداشته باشد. در این

ایرانیان به آنها می‌توان از این سخن مقام معظم رهبری که در بازدید خود از غرفه تاجیکستان گفته بودند یاد کرد: «زبان شما، زبان پارسی است و این زبان خط خودش را نیاز دارد». این کشورها در طی نمایشگاه، هر یک روز ملی مربوط به کشور خود را جشن گرفت و در طول مدت نمایشگاه روزانه اقدام به چاپ خبرنامه نمود. البته حضور برخی از این جمهوریه‌ها ضعیف بود، مثلاً از جمهوری ازبکستان هیچکس شرکت نداشت، و مسؤول ایرانی این غرفه می‌گفت: «ما حتی پول زیادی هم برای آنها فرستادیم و بلیط هواپیما هم تهیه کردیم، اما متأسفانه نتوانستند بیایند و فکر می‌کنم به دلیل مسائل داخلی و جنگ بوده است. کتابهای موجود را نیز وزارت ارشاد تهیه کرده است. فرستاده غرفه آذربایجان نیز ضمن اظهار رضایت از همکاری ایران افزود: «ما کتابهایی را که در ۲ سال اخیر چاپ شده است آورده‌ایم و کتابهای ما از طریق مؤسسه الهدی به فروش می‌رسد. ما از شهرهای فرهنگی و مذهبی با همکاری وزارت ارشاد بازدید کردیم. کتابهای شما در سطوح خوبی است و ما هنوز تکنیکمان به حد شما نرسیده است. ما موافقتنامه با ایران امضاء کردیم و قرار است در ادامه این تبادل فرهنگی، مدت یک سال به ایران بیاییم و یک سال هم ایرانیها به آنجا سفر کنند. وی افزود: «ما از ایرانیها بسیار ممنونیم، شما به ما خیلی احترام گذاشتید. ما با شیراز و قم و مشهد شما آشنا شدیم. مزیارت کردیم و از این بابت خیلی خوشحالییم».

دکتر «مختسار» عضو آکادمی علوم تاجیکستان نزدیکی خود را با ایران چنین بیان کرد: «چو ایران نباشد تن من مباد».

قسمت، بخشهایی به عنوان کلاسهای نقاشی، سفالگری، نقاشی دیواری کلاژ (نقاشی با خرده کاغذ) و قصه گوئی برپا شده بود. این بخش برای تنوع بیشتر نقاشی دیواری و کف زمین را تهیه کرده بود که برای جذب کودکان، خصوصاً خردسالان همراه والدین خیلی جالب بود. این بخش که با ۱۰ نفر مشغول بکار بود شامل بخشهای دیگری بنام آسمان‌نما یا فلک‌نما و سالن سینما بود. در آسمان‌نما سیارگان و ستارگان قابل رؤیت بودند و در سالن سینما به پخش فیلم مشغول بودند. این قسمت ماکتی از فعالیتهای کلی کانون بود که در جذب کودکان خیلی مؤثر بود.

□ □ □

در پایان باید به چند ویژه‌نامه‌ای که برای نمایشگاه بچاپ رسید اشاره کنم. در پنجمین نمایشگاه کاتالوگها و ویژه‌نامه‌های انتشاراتی آنقدر زیاد بود که باید یک مجلد را به آن اختصاص داد. اما جدای از خبرنامه نمایشگاه کتاب که با حضور مستمر تمام پیامدها و اتفاقات هر روز را زیر نظر داشت. جا دارد به دو ویژه‌نامه منتشر شده

در نمایشگاه اشاره کرد. یکی ویژه‌نامه روزنامه «ارک» که در دو صفحه به دوزبان فارسی و ترکی بچاپ رسید که موضوعات آن به کتاب و نمایشگاه کتاب اختصاص داشت. اما مورد دیگر که جای تأمل بیشتری دارد، ویژه‌نامه نشریه «ارزش» بود. این ویژه‌نامه که زیر نظر آقای «سیدفرید قاسمی» و در ۸ صفحه بچاپ رسید شامل مطالبی از قبیل: فرهنگ کتاب‌خوانی، کتاب از زبان ائمه و بزرگان و دانشمندان، کتاب‌شناسی، معرفی کتاب، نقد کتاب و کتاب‌درمانی بود. آقای قاسمی که در زمینه مطبوعات سابقه روشنی دارد دارای لیسانس کتابداری و اطلاع‌رسانی است و یکی از بهترین کسانی است که در زمینه اجرای این ویژه‌نامه‌ها فعالیت نموده است. انجام این قبیل فعالیتها از طرف افراد علاقه‌مند و همچنین مساعدت یک هفته‌نامه در زمینه کتاب و جامعه کتابخوان این فکر را در هر کتابخوانی تقویت می‌کند که: هنوز هم نشریات ما به کتاب بیش از چیزهای دیگر ارزش می‌نهند و با مطالب صفحه‌پرکن، هفته‌ای را نمی‌گذرانند.